

SZENTJÁNOSBOGÁR ÉNEKESKÖNYV

ZENÉSZ FÜZET

TARTALOMJEGYZÉK

- **A szentmise énekes rendje**
- **Gyakorlati útmutató**
 - Előkészületek
 - A zenélés
- **A Szentjánosbogár énekeskönyv dalai**
 - Gitárosoknak
 - Akkordfogás táblázat
 - Hogyan pengessük a dalokat?
 - Pengetések
 - A „nem gitárosoknak” – ének, fúvós és vonós hangszerek
 - Szólamgyűjtemény

A SZENTMISE ÉNEKES RENDJE

A vastag betűvel szedett **állandó részek** szövege sosem változik. Ezek a szentmise legrégebbi szövegei közé tartoznak. A többi rész énekeit változó részeknek nevezzük, hiszen bármikor újat énekelhetünk, az ünnepkör, liturgikus időszak, a jó ízlés határain belül.

1. Kezdőének

- Rögtön a szentmise elején – általában csengőszó után – indul.
- Lehet ünnepélyes, hangulatában jól zengő, hiszen örömmel gyűltünk össze Krisztus terített asztalához.
- Itt énekelhetünk az aktuális ünnepre vagy eseményre utaló dalt (Mária-énekek, szentek énekei, stb.)
- Nagy ünnepeken a bevonulás lehet sokkal hosszabb is a szokásosnál.

2. Kyrie (Uram irgalmazz) - állandó rész

- A bűnbánat felindításának megpecsételése, a végszó általában: „...*bocsássa meg vétkeinket, és vezessen el az örök életre...*”
- Érdemes tisztázni előre, hogy ki vagy kik éneklik a háromszoros felkiáltásokból az elsőt, ekkor szép egységes hatású lehet, de énekelhet mindenki mindent.
- Vasár-és ünnepnap énekeljük, hétköznapi mondani is lehet.

3. Gloria (Dicsőség) - állandó rész

- Közvetlenül a Kyrie után jön.
- A Szentháromságot dicsőítjük és könyörgünk hozzá.
- Hétköznapi nem kötelező, vasárnap és más ünnepeken általában énekeljük.
- ! *Adventben és Nagyböjtben nincs!*

4. Zsoltár/Olvasmányközi ének

- Az Olvasmány és a Szentlecke között hangzik el.
- Hagyományos formájában az előénekes vezeti be, közösen válaszol a nép minden vers után.
- Ide olyan dalt válasszunk – elsősorban a zsoltárszövegekre írottak közül –, amely elmélyíti az olvasmány vagy az adott liturgikus időszak gondolatait, érzésvilágát.
- Ha csak egy szentírási rész hangzik el az Evangélium előtt, kimarad.

5. Alleluja

- Evangélium előtt hangzik el, általában a második szentírási rész (Szentlecke) után.
- Az énekkel Krisztus szavait vezetjük be ünnepélyes köszöntő formában.
- ! *Nagyböjtben nincs*, helyette Evangélium előtti vers ill. refrén nélküli zsoltár énekelhető.

6. Felajánlás

- A szentmise második részében, az egyetemes könyörgések után következő felajánlási cselekményt kísérjük ezzel az énekkel.
- A kenyér és a bor, valamint az emberi munka felajánlásához illő, alázatos hangvétellű dalt válasszunk, vagy esetleg énekelhető ide illő, Jézusról szóló ének is.
- Vigyázzunk arra, hogy ne legyen túl hosszú, ne kelljen az atyának még percekig állni és várni az oltárnál.
- Ha a miséző atya ezt a részt ének nélkül, szóban mondja, akkor az áldásokra ezt válaszoljuk: „*Áldott legyen az Isten mindörökké!*”

7. Sanctus - Benedictus (Szent vagy...Áldott...) - állandó rész

- A pap által mondott (énekelt) hálaadó és megszentelő imádság végén énekeljük. (Végszó általában: „...*vég nélkül(/ hálás szívvel) mondjuk(/ énekeljük/ zengjük)*...”
- Nem feltétlenül vidám és ujjongó, hagyományosan inkább emelkedett hangvétellű.

8. Agnus Dei (Isten Báránya) - állandó rész

- A Miatyánkot követően, a béke-kézfogás után, a kenyértörés közben énekeljük, irgalmat és békét kérünk.
- Már a szentáldozásra készülünk, énekünk áhítatos.

9. Áldozás

- Megvárjuk, amíg a pap áldozik, ha ő befejezte, akkor kezdjük az éneket.
- Szentáldozás alatt oltáriszentségi ének, Jézusról szóló ének, bensőséges kapcsolatunkat kifejező ének illő.
- **! Itt sosem éneklünk Mária-éneket!**
- Vigyázzunk arra, hogy miután a pap leült, még maradjon idő a szent csendre, imádságra, ezt ne helyettesítsük vagy nyomjuk el semmilyen énekkel. Inkább előbb legyen vége, mint később.
- Áldozás után máriás időszakban (május, október hónapban vagy valamilyen Mária-ünnepkor) hálaadásként énekelhető esetleg Mária-ének, pl. Magnificat, de sosem előbb, csakis az áldozás befejeztével.

10. Záróének

- Áldás és elbocsátás utáni ünnepi ének.
- Kapcsolódhat az aktuális naphoz, szólhat Máriáról, a szentekről, nagyobb szabadsággal választhatjuk ki. Ismét zenghet!
- Különleges alkalmakkor a Himnuszok éneklésére is szükség lehet.

GYAKORLATI ÚTMUTATÓ

1. Előkészületek

Hogyan állítsuk össze a miserendet?

A miserend összeállításához szükséges elméleti ismereteket (a mise részei, liturgikus előírások, stb.) az előző fejezetben találod. Az alábbiakban a gyakorlati tanácsok következnek.

1. Figyelj az atyára!

Tervezz hamar, de mielőtt bármit véglegesen eldöntenél, egyeztess a miséző atyával. Érdemes megkérdezni a változtatható tényezőkről, a helyi szokásokról és az esetleges rendhagyó eseményekről, pl.:

- hány szentírási rész lesz az evangéliumon kívül? (ebből derül ki, hogy kell-e olvasmányközi ének, vagy csak alleluja)
- van-e olyan rész, amit ének nélkül szeretnének mondani? (leginkább a felajánlás, de van, ahol az állandó részek közül is, pl. Kyrie-énekekkel, Gloria-prózában)
- hosszú lesz-e a bevonulás/kivonulás/áldozás? (ünnepi nagymiséken gyakran előfordul, kellemetlen lenne kifogyni az énekből)
- szoktak-e csöndet tartani az áldozás után? (elvileg kellene, de van, ahol nem szokás)
- van-e a záró áldás után olyan ima, amit a hívek mondanak (elvileg nem, de van, ahol mégis mondanak, nem volna jó belejátszani véletlenül...)
- lesz-e keresztelő vagy más rendhagyó esemény a misében?

2. Figyelj az egyházi év szakaszaira!

Nem csak a kimaradó részek (pl. nagyböjtben nincs alleluja, stb.), hanem a hangvétel és a témaválasztás miatt is. Pl. adventben ne énekeljünk kifejezetten feltámadásos vagy kifejezetten pünkösd dalokat, karácsonyt pláne ne! A bűnbánati időben ne a legvidámabb énekeinket vegyük elő, stb.

3. Figyelj az aktuális ünnepekre, kiemelt eseményekre!

A bevonulás és a kivonulás a legalkalmasabb arra, hogy az aktuális ünnepnek megfelelő éneket vegyük elő. Nyilván nem kerülne el a figyelmünket a karácsony, húsvét vagy a pünkösd, de fontos odafigyelni a nagyobb Mária-ünnepekre, az adott templom vagy közösség számára fontos szentek ünnepeire, az Úrnapjára, áldozócsütörtökre, Szentháromság ünnepére, stb. Ezekről is érdemes egyeztetni a miséző atyával.

4. Figyelj a hívekre!

Más énekeket kell választani a kisebbeknek, mint az ifikorosztálynak, vagy az idősebb generációnak. Kicsikkel ne énekeljünk túl nehezet, nagyokkal ne énekeljünk túl gyerekeset. Ügyeljünk a hívek számára ismert és a kevésbé ismert énekek arányára: ne csak az

agyonkoptatott dalok szerepeljenek, de ha semmit sem tudnak, egy idő után egyedül marad a kántor...

5. Figyelj a hangszerekre!

Ha nincs szólóhangszeres, ne legyen olyan dal, ahol lényeges elő-, köz- vagy utójátékok szerepelnek, de ha van, legyen mit játszania, ne csak a dallamot segítse unalmában.... Ha van kórus is, bátran válassz taizéi dalokat!

6. Figyelj a kezdőkre!

Kezdő fúvósoknak (főleg a furulyának) elég nehezek a túl sok előjegyzéses hangnemek (E-dúr vagy A-dúr és párhuzamos molljaik), inkább C-dúr, G-dúr, F-dúr dalokat (és párhuzamos molljaikat) válasszunk. Kezdő gitárosokkal kerüljük az állandóan barrés akkordokat igénylő dalokat.

Próba a zenészekkel

A próba céljai és feladatai:

- a csapat összeszokása
- a közös hangzás kitapasztalása, megalkotása
- ötletek felvetése és begyakorlása
- a konkrét esemény menetének megbeszélése
- a dalok megbeszélése, összezésizolása, begyakorlása:
 - tempó
 - hangszer-összeállítás
 - kezdés és befejezés
 - instrumentális részek (pl. elő-, köz- és utójáték)
 - versszakok száma (és a szöveg esetleges tisztázása)
 - hangszerspecifikus egyeztetések (melyik pengetéssel játszanak a gitárosok, cselló-bőgő feladatbeosztás, stb.)

A próba menete, felépítése (csak általában, sokszor eltérhet ettől)

- hangolás
- miserend megbeszélése (előzetes felkészülés és egyeztetések után)
- bemelegítésként egy egyszerűbb/egyértelműbb/sokat játszott dal
- általános hangzáskép javítása, csiszolása, arányok beállítása
- nehezebb dalok, nehezebb részek átbeszélése
- minden dal kezdésének és befejezésének, valamint tempójának kipróbálása
- közvetlen egymás utáni dalok megbeszélése (Kyrie és Gloria, vagy az áldozás dalai)
- ha van idő, az összes dal végigjátszása egyszer

Próba a hívekkel

Érdemes bevezetni és szokásként meghonosítani a mise előtti rövid próbálást a hívekkel.
Előnyei:

- közvetlenebbé teszi a kapcsolatot a zenészek és a hívek között, kevésbé válik szerepléssé a zenélés a szentmisén
- szívesebben bekapcsolódnak később a nehezebb énekekbe is
- könnyebb új dalokat bevezetni a gyakorlatba

Tanácsok a próbához:

- nagyjából 5-15 percet érdemes rászánni (nem többet)
- utána hagyjunk még legalább 3 perc csöndet a kezdés előtt
- ez *nem valódi próba* a szó szakmai értelmében, tehát nem kell javítani a hibákat, vagy újra és újra ismételtetni a nehéz részeket, vagy túl lassan és szájbarágósan tanítani az új dalt
- mindenképp legyen „közös éneklés”-hangulata, ne „dolgozunk az ügyön” – hangulata
- három dalnál többet nem érdemes próbálni
- mondjuk el, hogy az adott ének mikor hangzik majd el
- mutassuk be a nehéz részeket egyszer-kétszer, és azután néhányszor énekeljük közösen
- ne magyarázzunk sokat, inkább a bemutatáson és a közös gyakorláson legyen a hangsúly

A zenészek elhelyezkedése

Az átlagos templomi környezet nem hagy túl sok lehetőséget a zenekar számára – a zenészek rendszerint *a hajó jobb vagy bal oldalán, a padsorok előtt* foglalnak helyet.

A legfontosabb szempontok:

- mindenképpen elöl, de ha csak lehet, ne az ambó felőli oldalon helyezkedjete el
- ne üljete/álljate az oltárnak/tabernákulumnak háttal, kivéve éppen zenélés közben (ilyenkor kifelé játszunk)
- vegyéte figyelembe az akusztikát, álljate olyan helyre, ahonnan hallható és érthető az éneklésetek
- lehetőleg legyen ülőhelyetek (pl. első padsor fenntartása a zenészeknek)
- figyeljete a hangszerek biztonságos elhelyezésére

- lehetőleg ne akadályozzátok egymást a mozgásban, sem a híveket/papot pl. az áldozáskor
- a zenei vezető tudjon szemkontaktust tartani a miséző pappal és a többi zenésszel
- mindenki lássa valamelyik kottát
- felesleges mozgással és kommunikációval ne zavarjátok a misét (előtérben vagytok)

Egyéb szempontok:

- a megfelelő előkészítettség tegye lehetővé mindnyájatok számára a misén való teljes értékű, szentségi részvételt (átszellemülés, jelenlét, áldozás)
- hely hiányában térdelés helyett a főhajtás vagy felállás is elegendő
- a zenészek áldozására vagy rögtön az elején, vagy az áldozás legvégén kerüljön sor (ezt szintén érdemes korábban egyeztetni a miséző pappal)
- az esetleges hangosítás és vetítés kezelése szintén legyen biztosítva (külön személy vagy zenekari tag által)

Hangolás

Hangolás nélkül minden további művelet felesleges, ezért *ez a legfontosabb teendő a zenélés közvetlen előkészítésekor!*

Hangolj!

- a próba megkezdésekor
- a mise előtt kb. 15 perccel (a bevonulás előtti 5-7 perc csendet tartsd meg)

Hangolni akár többször is szükséges lehet, és ezt soha nem szabad megspórolnia a zenekarnak.

A legjobb, ha rendelkezésre áll egy *hangológép* (telefonos alkalmazásként is elérhető), de a gitárt hallás után is be lehet hangolni; a lényeg, hogy a végeredmény biztos legyen. A hangolás is a hangszerstanulás része, kezdő gitárosokat érdemes segíteni benne, de idő hiányában ezt a fontos feladatot átveheti gyakorlott hangszeres is. Más hangszerének behangolása azonban csak a gitárokra érvényes, a fúvósokéra nem (a fújás-technikából fél-negyedhangnyi eltérések is adódhatnak!).

A hangolás sorrendje (egyszerre csak egy hangszer hangol):

- fúvósok (érdemes befújniuk röviddel a mise előtt)
- vonósok
- gitárok

Ha minden hangszer behangolt, belekezdhetnek egy dalba vagy előjátékba, hogy az esetleges további pontatlanságokat ki lehessen szűzni.

Elővigyázatosság:

- télen a templomtér és a fűtött próbaterem hőmérsékletkülönbsége nem kedvező a hangszerek hangolása szempontjából – a fúvós hangszereket érdemes folyamatosan melegen tartani (pl. kabátujj), a gitárokat többször ellenőrizni, stb. – ilyenkor fontos lehet jóval korábban elhelyezkedni a templomtérben, hogy a hangszerek tudjanak alkalmazkodni a hőmérsékletváltozáshoz
- a hangszerek biztonságos elhelyezése legyen biztosított

Ha zenéléskor („élesben”) kiderül, hogy hamis egy hangszer:

- a zenei vezető jelezheti, hogy szálljon ki vagy alkalmas időben diszkréten hangoljon az illető – a megoldás itt hangszerfüggő
- gitárok villámhangolására alkalmas lehet a prédikáció, de a mise zavartalanságát mindenkor meg kell tartani (diszkrét félrevonulás – pl. a mellékhajóba –, halk hangolás)
- a gitár üveghangokkal történő hangolása jóval halkabb (és esetenként pontosabb), így érdemes ezt a hangolási technikát is elsajátítani

Hangosítás

A hangtechnika használatának előnyei:

- segíthet az énekvezetést érthetőbbé tenni
- megszüntetheti az akusztikai problémákat (kiváltképp szabad téren)
- a hangzás arányainak kialakításakor áthidalhatja a hangszerek korlátait (egy gitár is elég lehet egy egész kórus mellé)
- lehetővé teszi elektromos hangszerek használatát (basszusgitár, elektromos zongora)

A hangtechnika használatának hátrányai:

- magasabb zenekari és zenei rutint ill. felkészültséget igényel (nem elég odaállni a mikrofonhoz, tudni kell jól használni azt)
- szakértelem nélkül többet árt, mint használ (gerjedő mikrofonok, összemosódó hangos „katyvasz”, stb.)
- megnövekedik az előkészület ideje
- sokkal több hibalehetőség (a technikának saját külön ördöge van, mint tudjuk... 😊)
- kevésbé természetes és közvetlen hangzás

Összefoglalva: csak akkor érdemes használni, ha van szakértő a csapatban, és valóban szükség van rá, akkor sem erre építve mindent, inkább csak kiegészítőként alkalmazva. Úgy kell tekinteni a hangosításra, mint egy külön hangszerre a zenekarban.

A hangosítás általában mikrofonokkal történik. Erről fontos tudni, hogy

- figyelni kell a megfelelő távolságokra, nem minden mikrofon azonosan érzékeny
- nem szabad a hangfal felé fordítani, mert gerjedhet
- éneklés közben nem szabad kézzel fogni a mikrofon „fejét”, mert gerjedni fog
- figyelni kell a hangszerek elhelyezésére (pl. a fuvola és a furulya nem a végén szól, hanem a szájrésznél; a gitárt a hanglyuk nyak felőli részénél érdemes hangosítani, stb.)
- az egyszer már beállított arányokat menet közben csak a legritkább esetben szabad/kell piszkálni, könnyen gerjedés lehet ebből is

Vetítés

A vetítés nagyon hasznos és fontos eszköz a zenei szolgálatban. Nagyban segíti a közösségi zenei élmény megteremtését, így az egységes jelenléte és aktív részvételt a misén.

Szempontok

- A vetítéshez előre elkészített diasor kell, ami feltételezi a teljes miserend és az egyes dalok versszakainak korábban történő rögzítését (amennyiben lehetséges, a vetítés összeállítását érdemes a próba utánra ütemezni).
- Jó, ha a vetítés kezelésére is van külön felelős. Az illető legyen tisztában a versszakok számával és magával a miserenddel (érdemes számára egy külön papíron listázni a dalokat).
- Az éneklés szempontjából végül mindig a kivetített szöveg a mérvadó! A vetítést egyeztessük a könyvben szereplő dalok szövegével.
- Hasznos, ha telefonnémitást jelző piktogram is szerepel a diasor elején. Sötét képernyők legyenek a dalok között (ne világítson a kivetítő vászon, az operációs rendszer háttér se legyen látható, és kerüljük a giccses szentképek beillesztését).

2. A zenélés

A zenei szolgálat vezetője

Minden zenekarnak kell egy vezető. Ez nem érdemek elismerése vagy előléptetés, egyszerűen azért szükséges, mert sokkal könnyebb összehangot teremteni, ha mindenki egyre figyel, mint ha mindenki mindenkire. A zenélés közbeni vezető nem feltétlenül azonos azzal, aki szervezte a csapatot, vagy azzal, aki kommunikál az atyával, azzal, aki összeállította a miserendet, vagy azzal, aki vezette a próbát. Ezekhez a feladatokhoz különböző kompetenciák szükségesek, ezért aki pl. szervez, egyeztet és összehangol és kommunikál, nyugodtan rábízhatja a zenei vezetést az erre nála alkalmasabb, gyakorlott zenészekre. A zenélés közben a vezető feladatai:

- elindítja és befejezi a dalokat (ezért általában gitárost érdemes választani)
- a dal elején meghatározza, menet közben tartja és sugallja a tempót
- reagál a mise eseményeire, döntést hoz az esetleges változásokról (pl. már vége az áldozásnak, de még van négy versszak, stb.)

Érdekes dolog az is, hogy ha van ütőhangszeres a csapatban, akkor bár zenei szempontból ő tartja össze az együttest, neki is a vezetőre kell figyelnie (nem fordítva).

Az éneklés

A zenészek legfontosabb feladata az ének vezetése. Ezt soha nem fedheti el semmi más, erre kell a legjobban ügyelni. Kell tehát olyan ember (vagy több is), aki(k) érthető szövegmondással, szuggesztíven, jól hallhatóan és követhetően, a vezetés szándékával tud(nak) énekelni. Ha kell, kompromisszumot is érdemes vállalni az ügy érdekében: inkább legyen csak egy gitár és semmi más hangszer, mint hogy az ének bátortalan, követhetetlen, netán érthetetlen legyen.

Hangszer-összeállítás

- GITÁR

A gitár a többi akusztikus hangszerhez képest nagyon halk, ezért ahhoz, hogy egy egész templom kíséretét el tudja látni, több kell belőle. Négy gitárnál többet viszont sok idő és vesződség pontosan összehangolni, nehezebb az egymásra figyelés is, azért ezt csak nagy szükség esetén érdemes meghaladni.

- BASSZUSHANGSZEREK

Nagyon hasznos a basszushangszer (bőgő, basszusgitár, akkord-alaphangokat játszó cselló), könnyebb követni a tempót, ha jelen van, és az egész hangzásképp sokkal teltebb lesz tőle. Több viszont nem kell belőle, ha pl. van bőgő, a cselló játsszon dallamot, ne basszust.

- FÚVÓSOK

Fúvósokból nem kell sok, és lehetőleg különbözőek legyenek. Több furulya nagyon bántóan tud együtt szólni, azonos szólámot játszva pedig elkerülhetetlen ez a lebegésnek nevezett jelenség. Ezt semmiképp se hagyjuk! Játsszanak más szólámot, vagy felváltva. A szopránfurulya ún. transzponáló hangszer: valójában egy oktávval magasabban szól, mint ahová a kottába írják. Ezért vigyázzunk, hogy ne „adagoljuk túl”, ne játsszon pl. folyamatosan az énekkel azonos dallamot. A fuvola hangja könnyebben belesimul a hangzásképbe, ebből lehet több is, de nem azonos szólamban. Ha lényegesebb szerepet kap, sokszor érdemes a leírtnál egy oktávval magasabban játszani a szólámot, mert a fuvola hangja a két- és háromvonalas oktávban kezd élni igazán.

- VONÓSOK

A vonósok hangját (hangszínét) jól össze lehet hangolni egymással és a pengetősökkel, ezekből több is játszhat egyszerre. A cselló játszhat folyamatosan egyszerű basszushangokat, vagy időnként dallamot.

- DALLAMHANGSZEREK ÁLTALÁBAN

Legjobb a fúvós és vonós vegyesen, egymástól eltérő szólamokban, nem állandóan az énekkel azonosan.

- ÜTŐHANGSZEREK

A leggyakrabban használt ütőöket két csoportba oszthatjuk: „dobfélék” és „csörgőfélék”. Az utóbbiak (tambourine, shaker-félék, tikfa, stb.) nagyszerű kiegészítők a zenekarnak, használatukat viszonylag könnyű megtanulni, és nagyon sokat segíthetnek a lüktetés érzetének megteremtésében. A dobfélékhez (derbuka, djembe, bongo, stb.) már nagyobb szakértelem kell, és nehezebb eltalálni, hogy melyik dalban és hogyan érdemes használni őket. Vigyázni kell arra is, hogy visszhangosabb térben teljesen összemosódik a nagyobb dobok (pl. djembe) hangja, ezért ott korlátozzuk a használatukat. Azonos ütőhangszerből (két shaker, két djembe, stb.) több csak akkor legyen a zenekarban, ha a játékosaik teljes összhangban és közel azonosan tudnak játszani rajtuk. A legfőbb tanács: ne „verjük szét” a zenét...

A dalok kezdése és befejezése

A dalok kezdésénél:

- Általában érdemes gitárosnak kezdeni a dalokat. Taizéi énekeknél egy énekes kezdje el nyugodtan a dallamot, a többi szólam folyamatosan csatlakozik majd, ez a sok ismétlés miatt nem jelent gondot. Más a cappella kórusműveknél (a kezdőhangok megadása után) karvezetői intés (avizó), vagy egy ütemnyi halk beszámolás kell a kezdéshez.
- A tempó a legfontosabb! Először kezd el fejben énekelni a dalt (találd meg a helyes pengetését), adj tempót a zenésztársaidnak és csak ez után kezdj bele.
- Nem kell sietni (az izgulásból fakadó legfőbb hiba a rossz tempóvétel).
- Fő a határozottság (egyértelmű tempójelzés és hangindítás). Sose várj, hogy más kezdje el helyetted!
- A szólóhangszerek kétütemnyi gitár bejátszás után kezdik el általában az előjátékot.

A dalok befejezésénél:

- A dinamikai szempontokon kívül a dalok/akkordok kicsengésére is figyelj – az utolsó határozottan kijátszott akkordot (több gitáros figyeljen egymásra!) a húrlábnál a tenyér élével tompítjuk le.
- Fontos egymásra/a zenei vezetőre nézni – így egyértelműsíteni, hogy záróütem vagy még egy refrén jön, stb.
- Ne csináljunk ízléstelen lassításokat a dalok végén, hasonlóképpen kerüljük az állandó háromakkordos „pricc-pracc-prucc” toldalékokat minden dal után. (pl. G-dúrban G-C-G, stb.) A legtöbb esetben ezekre nincs szükség, elég legfeljebb egyszer megismételni a záróakkordot.
- Ha közvetlenül a dal után újabb következik (Kyrie-Gloria, áldozás), a kettő között mindenképp tarts egy pár másodperc szünetet.

A SZENTJÁNOSBOGÁR ÉNEKESKÖNYV DALAI

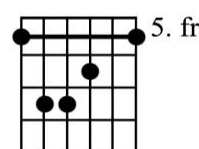
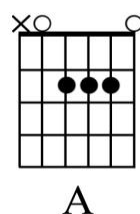
1. Gitárosoknak

Akkordfogás táblázat

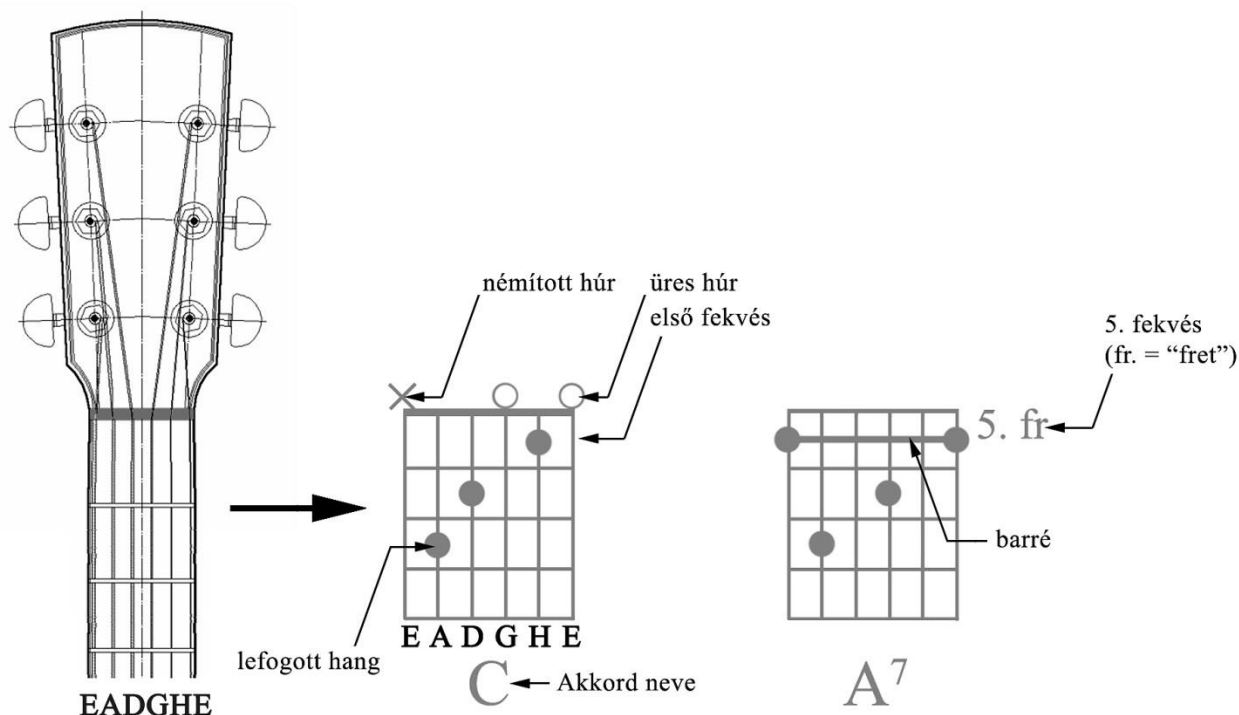
A következő táblázatok tartalmazzák az összes, Szentjánosbogár Énekeskönyvben megtalálható akkordot. A táblázat hangmagasságonként van tagolva, az egyes szakaszok tartalmazzák a dúrokat, mollokat, szűkítetteket, illetve további akkord-variánsokat. A fogások a standard gitárhangolásra érvényesek (EADGHE).

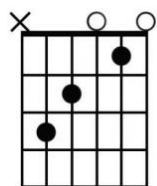
Néhány megjegyzés:

- némely akkordhoz többféle fogás is tartozhat, ilyenkor az eredeti (jellemzően első fekvéses) akkord mellett szerepel a variáció (ami pedig többnyire barrés):
- az akkordtáblázat kifejezetten a Szentjánosbogár Énekeskönyvhöz készült, más dalokhoz való használatához érdemes tudni, hogy
 - a módosított hangokat kétféleképp nevezhetjük el, ezek enharmonikusak egymással, tehát gitáron helyettesíthetik egymást (cisz=desz, disz=esz, fisz=gesz, gisz=asz, aisz=b)
 - a szűkített négyeshangzatok (nullás jelölésű akkordok) kistercenként (három fekvésenként) kompatibilisek egymással, tehát gitáron helyettesíthetik egymást ($C^0 = Disz^0 / Esz^0 = Fisz^0 / Gesz^0 = A^0$; ugyanígy $Cisz^0 / Desz^0 = E^0 = G^0 = Aisz^0 / B^0$, és $D^0 = F^0 = Gisz^0 / Asz^0 = H^0$)

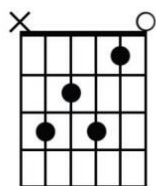
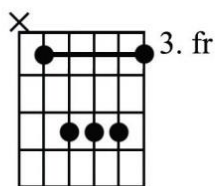

Az ábrák értelmezése:

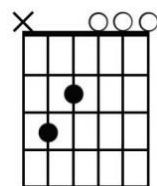
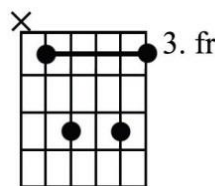

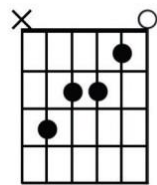
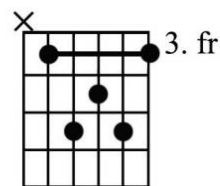
C

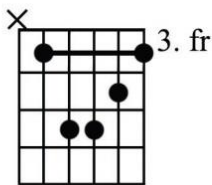
C⁷

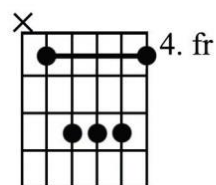
C^{maj7}

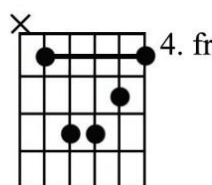
C⁶

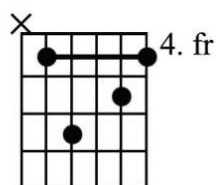
c

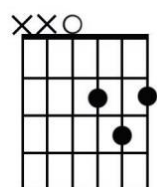
C[#]

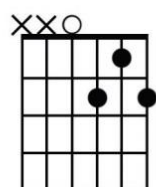
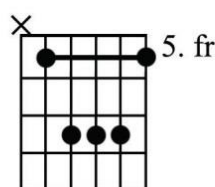
c[#]

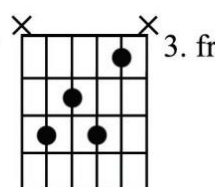
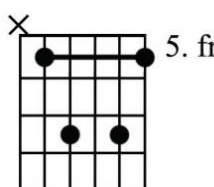
c^{#7}

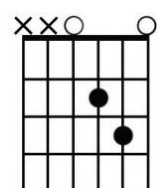
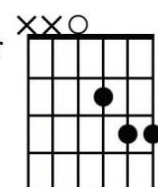
D

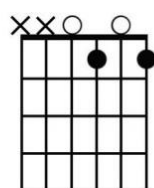
D⁷

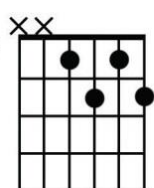
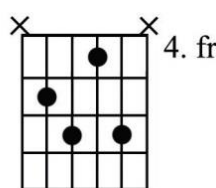
D⁴

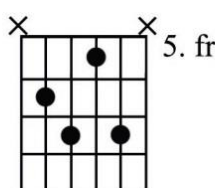
D^{sus9}

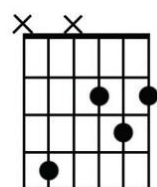
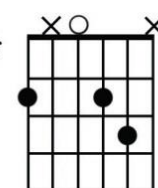
D⁰

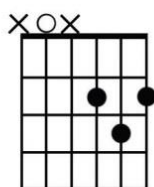
D^{#0}

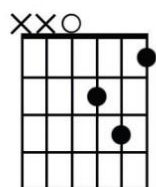
D/F[#]

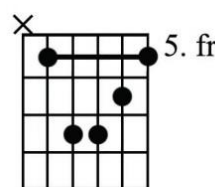
D/C[#]

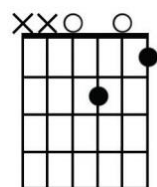
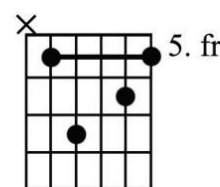
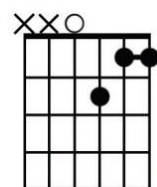
D/A

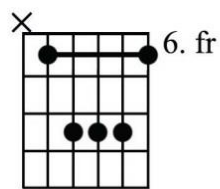
d

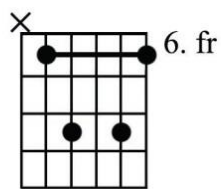
d⁷

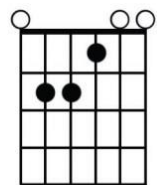
d⁶

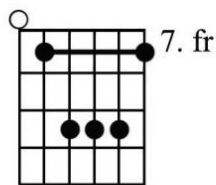
E_b

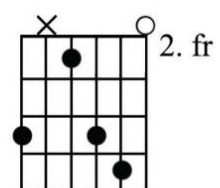
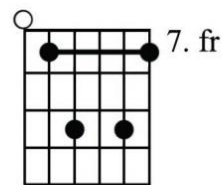
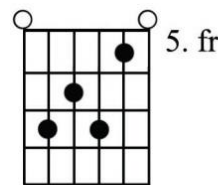
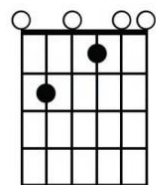
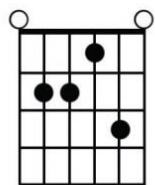
E_b⁷

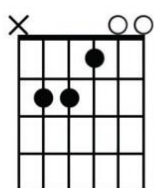
E

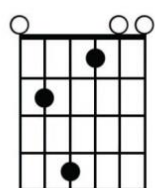
E⁷

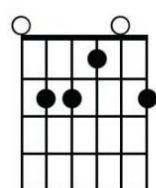
E/G[#]

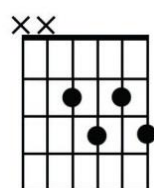
E/H

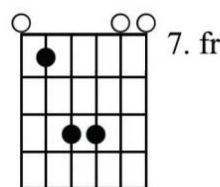
E^{add9}

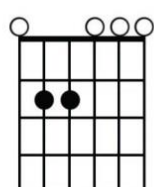
E⁰

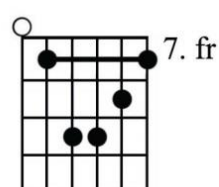
E⁴

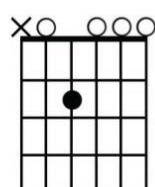
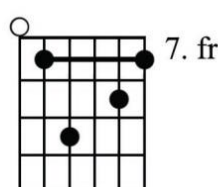
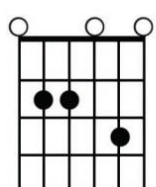
E⁵

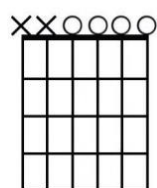
e

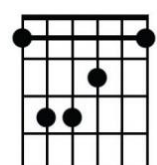
e⁷

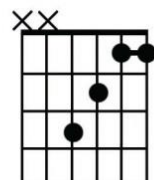
e/A

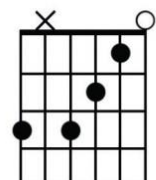
e/D

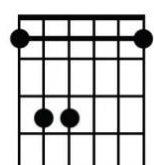
F

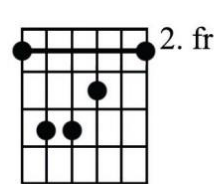
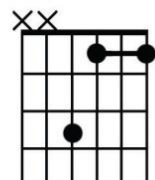
F^{maj7}

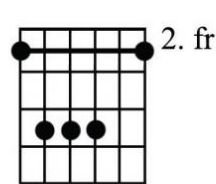
F^{maj7}/G

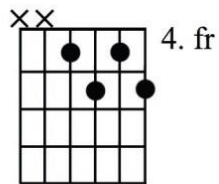
f

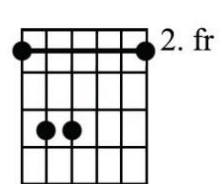
F[#]

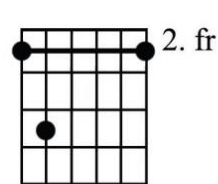
F^{#4}

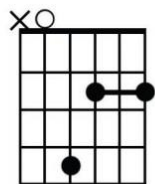
F^{#0}

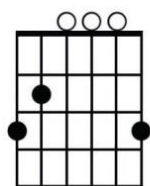
f[#]

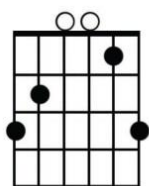
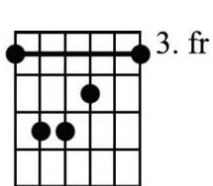
f^{#7}

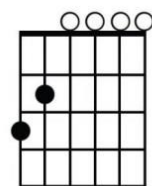
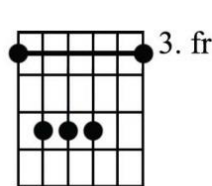
f[#]/A

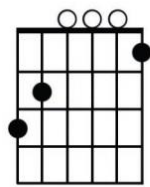
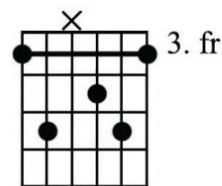
G

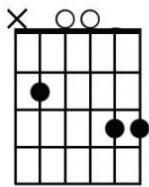
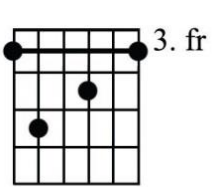
G⁴

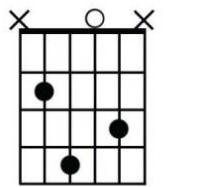
G⁶

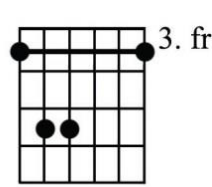
G⁷

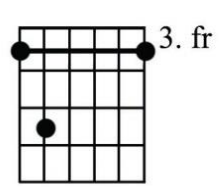
G/H

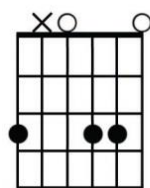
G^{maj7}/H

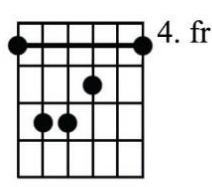
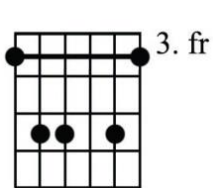
g

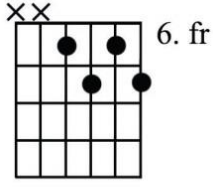
g⁷

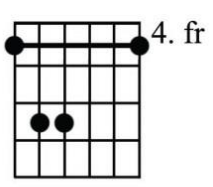
g⁶

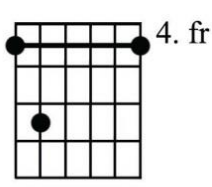
G[#]

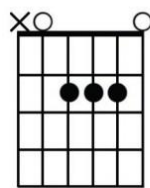
G^{#0}

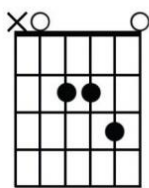
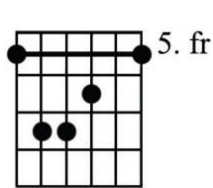
g[#]

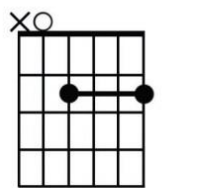
g^{#7}

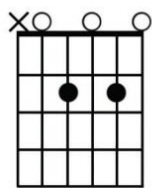
A

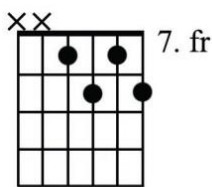
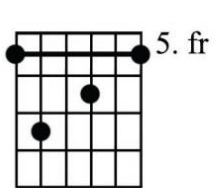
A⁴

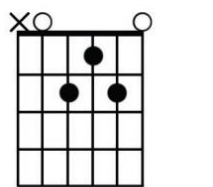
A⁶

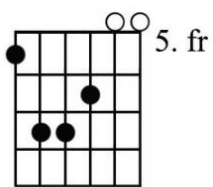
A⁷

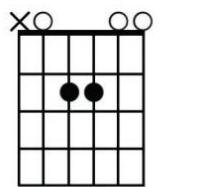
A⁰

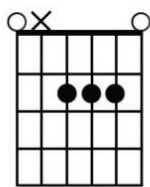
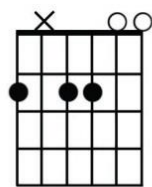
A^{maj7}

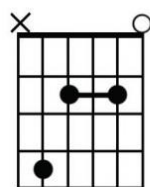
A^{add9}

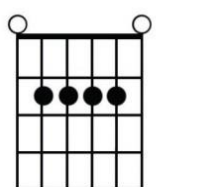
A^{add9}/F[#]

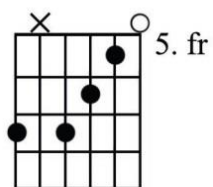
A/E

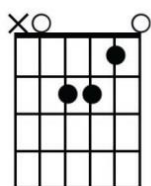
A/C[#]

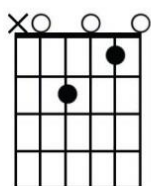
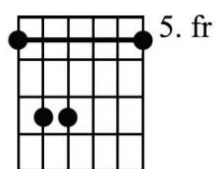
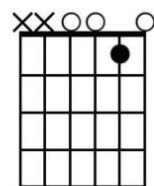
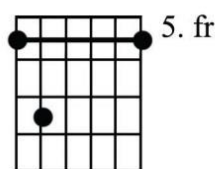
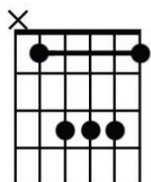
A/H

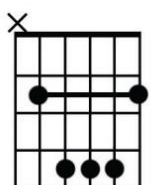
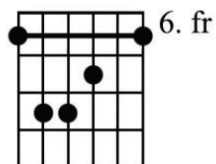
5. fr

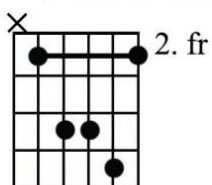
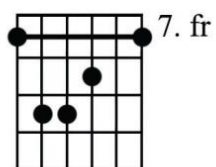
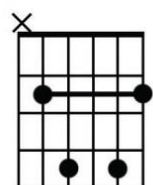
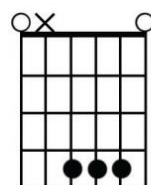
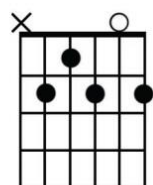
a

$$a^7$$

$$a^7/D$$

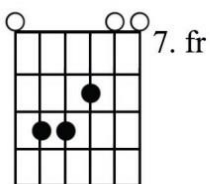
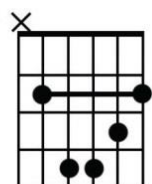
B

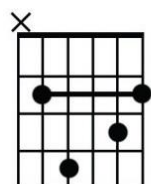
H

$$\mathbf{H}^4$$
 H^7

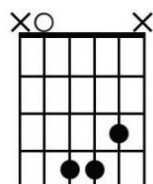
H/E

 H^4/E

h

h⁷

$$h/A$$

Hogyan pengessük a dalokat?

A megszólaltatás módja – így a jobb kéz technika – legalább annyira fontos a gitártanulásban, mint a fogólapon való tájékozódás. A gitáros dalok mindegyikéhez társítható egy vagy több konkrét pengetési séma, melyet a dal *lücktetése, tempója és karaktere* határoz meg. Ezen sémák az alapvető gitártanulmányok részét képezik, érdemes tehát különféle források, pl. oktató videók segítségével fejleszteni tudásunkat. Minél több pengetési módot sajátítunk el, annál gazdagabb lesz zenei kifejezőképességünk. A következő fejezetben minden dal mellé leírjuk, milyen pengetést javasolunk hozzá. Nyilván nem csak így szabad, de leginkább így érdemes.

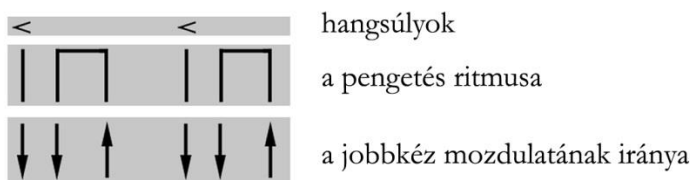
A pengetéseket alapvetően három részre oszthatjuk:

1. sikálás
2. recitativo-pengetés
3. bontás

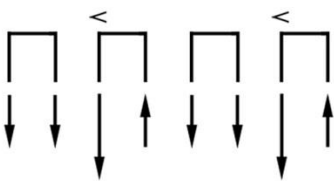
A **sikálás** általunk ajánlott tizenegy típusát a következőkben részletesen leírjuk.

A jelzések:

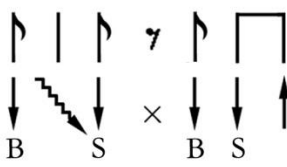
1. Lovaglós (ügetős)

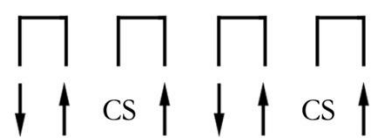
5. Zaka-taka

9. Spanyolos

10. Rácsapós

- „B” és „S” – csak a mély (B) vagy csak a magas (S) húrok pengetése
- „lépcsőzetes nyíl” – csak a spanyolosban használt különleges technika, a jobb kéz ökölbe zárt ujjai a kisujjtól kezdve a mutatóujjig gyorsan egymás után kinyitva körömmel végigpengetik a húrokat
- „X” – az összes húr letompítása bal kézzel
- rövid nyilak – hangsúlytalan, rövid mozdulat, csak néhány húr pengetése
- hosszú nyilak – hangsúlyos, hosszabb mozdulat, sok/összes húrt érintő pengetés
- „CS” – az egész jobb csukló ráejtése a húrokra, az így keletkező „csapás”-zaj a pergődob hangját utánozza

Fontos figyelni a sikáláskor:

- a megfelelő akkordbasszusokra: az akkordtáblázatban az „x”-szel jelzett húroknak nem szabad szólni (pl. az első fekvéses D-dúr esetén csak a felső négy húr zeng). A néma húrt sikálásnál bal kézzel tompítjuk (a fogásban elhelyezkedő szomszédos ujjakkal, ill. a basszusokat hüvelykkel (felülről történő ráfogás), a cél a húrhoz való finom hozzáérés, tompítás.
- Ha aszimmetrikus pengetési sémát játszunk (tábortűzi klasszikus, 3-3-2, spanyolos), és egy ütemen belül kell akkordot váltani, a második nem pont az ütem feléhez fog kerülni, hanem egy nyolcaddal korábban. Ez nem mindig hangzik jól, ilyenkor érdemes kétszer fél ütemre másik sémát választani. (Így pl. az Ébredj fel c. dal 1.,3. és 5. üteme „lovaglós”, a többi „3-3-2”)

A **recitativo-pengetés** olyan daloknál szükséges, ahol van énekbeszédre hasonlító szakasz, pl. *A mélyből kiáltok*, *Ha nem teszek semmit sem*, stb. A folyamatos tempónál érezhető ütemszűnyök ilyenkor megszűnnek, ezért minden akkordot csak egyszer pengetünk végig (lefelé), és aztán hagyjuk zengeni a következőig, miközben az éneket beszédszerű ritmusban énekeljük.

A **bontásnak** rengeteg variációja van, nem érdemes részletesen leírni és dalokhoz rendelni őket. A karakterük hasonló, ezért leginkább az ütemmutató és az akkordváltás sűrűsége határozza meg a bontás típusát. Néhány tudnivaló és tanács:

- a klasszikus gitáriskola jelölése a jobb kéz pengető ujjaira: **p**=hüvelyk, **i**=mutató, **m**=középső, **a**=gyűrűs
- a basszhúrokat (E, A és D) hüvelykkel, a másik hármat mutató, középső és gyűrűs ujjal pengetjük
- ha a bontás túl halk volna az adott helyzetben, akkor választható helyette a karakternek megfelelő sikálás is, a hangzás puhítása érdekében akár csak a hüvelykujj begyével pengetve

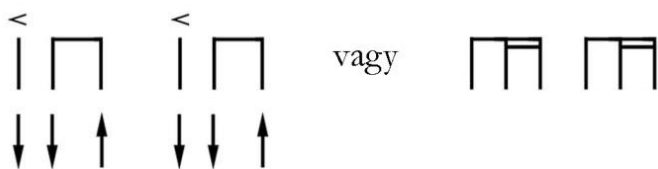
Következzék egy-két alapvető bontás-séma ütemmutatók szerint

- 4/4-ben
 - p-i-m-a-m-i-a-m
 - p-i-m-i-a-i-m-i
 - p-i-m-a-i (m és a egyszerre)
 - p-a-i-m-i (p és a egyszerre)
- 3/4-ben
 - p-i-m-a-m-i
 - p-i-m-i-a-m

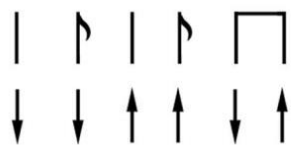
Pengetések

1. Lovaglós (ügetős)
2. Tábortűzi klasszikus
3. Shuffle le-föl
4. 3-3-2
5. Zaka-taka
6. Tizenhatodos zaka-taka
7. Tizenhatodos funky-pengetés
8. 3/4-es vagy 3/8-os
9. Spanyolos
10. Rácsapós
11. „We Will Rock You”-pengetés
12. Recitativo-kíséret
13. Bontások

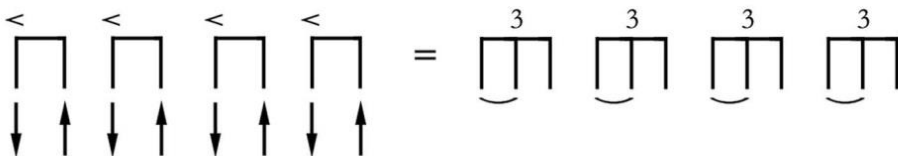
1. Lovaglós (ügetős)

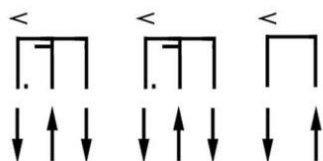
2. Tábortűzi klasszikus

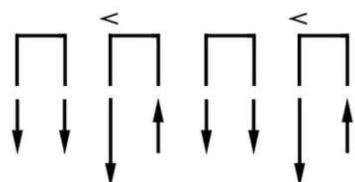
3. Shuffle le-föl

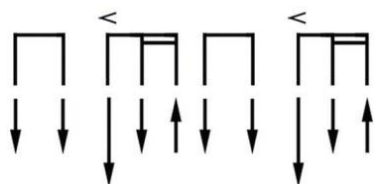
4. 3-3-2

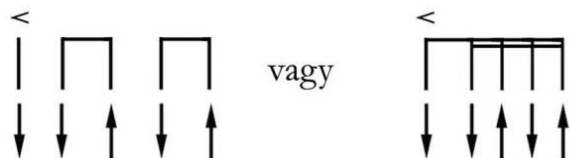
5. Zaka-taka

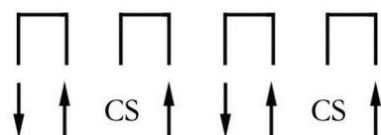
6. Tizenhatodos zaka taka

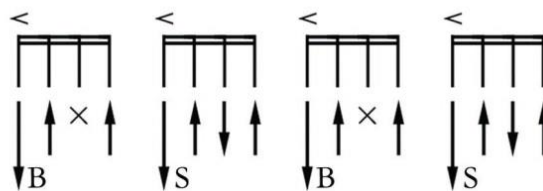
8. 3/4-es vagy 3/8-os

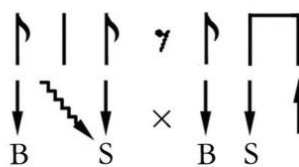
10. Rácsapós

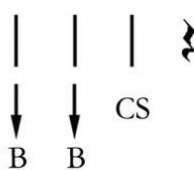
7. Tizenhatodos funky-pengetés

9. Spanyolos

11. "We Will Rock You" - pengetés

[illegible]

Sorsz.	Cím	lovaglás	tábori tűz klasszikus	shuffle le-föl	3-3-2	zaka-taka	tizenhatodos zaka-taka	tizenhatodos funky-pengetés	3/4-es vagy 3/8-os	spanyolos	táncapós	„We Will Rock You”-pengetés	recitativo-kíséret	bontások	Megjegyzés
64	Az Úr dicsérete	X													
65	Föltámadt! Alleluja!					X									
66	Zengd velünk				X					X					VAGY
67	Király vagy	X													
68	Kenyered és borod													X	
69	Áldott Istenünk	X													
70	Apokrif ima				X										
71	Én Uram, én Istenem	X												X	VAGY
72	Gyertyaláng	X													
73	Loyolai Szent Ignác imája	X												X	VAGY
74	Szeretnék...													X	
75	Te vagy az Út	X													
76	Tied vagyunk	X													
77	Vacsora								X						
78	Totus tuus	X												X	ÉS
79	Kum ba yah	X												X	VAGY
80	Hozsanna, Hozsanna				X	X									
81	Sanctus (Bonifác mise)								X						
82	Szent, szent a neve			X											
83	Szent vagy	X													
84	Istennek báránya	X												X	VAGY
85	Isten báránya I.				X										
86	Isten báránya II.	X													
87	Bűneinket, égi Bárány	X													
88	Agnus Dei (Bonifác mise)								X						
89	Bárányom	X												X	VAGY
90	Béke (Nála béke vár)								X						
91	Gyermeke, én szomjazom	X												X	VAGY
92	Ha nem teszek semmit sem											X	X	X	ÉS
93	Ó az Úr!	X												X	VAGY
94	Ó Jézus jöjj	X												X	VAGY
95	Ölelj át!	X												X	VAGY
96	Tüzed, Uram Jézus					X									
97	Jézusom, én szeretlek	X													
98	A béke napja	X												X	VAGY
99	Békesség legyen velünk	X												X	VAGY
100	Jézus													X	
101	Tápláló szent kenyér (Végtelen)	X												X	VAGY
102	Hála legyen	X													
103	Légy áldott jó Uram	X				X									VAGY
104	Üdvözlégy Mária!								X					X	VAGY

[illegible]

2. A "nem gitárosoknak" - ének, fúvós és vonós hangszerek

Szólamgyűjtemény

A következő oldalakon találhatók azok az ének- és dallamhangszer-szólamok, amelyek nincsenek az énekeskönyvbe kottázva. Ezek nem tartoznak „hivatalosan” az adott dalhoz, mert (általában) nem az eredeti szerzőtől származnak, ezért lehet akár változtatni is rajtuk, ha szükséges. Néhány tudnivaló:

- A szólamokhoz szándékosan nem írtuk oda, hogy milyen hangszeren kell játszani, hiszen erre sok jó megoldás létezik. Az éppen rendelkezésre álló hangszerekkel kell kreatívan megoldani a dolgot, akár lehet kisebb módosításokkal, vagy oktávval föl/le transzponálva.
- Ha több plusz szólam is van egy dalhoz, de csak egy hangszer áll rendelkezésre, a dallamként megjelöltet kell játszani.
- A szöveges plusz szólamokat ének helyett hangszerrel is lehet játszani.
- A taizéi énekekhez léteznek egész komoly „hivatalos” szólamgyűjtemények, ezért ezekkel mi nem foglalkoztunk.
- A gyűjtemény korántsem teljes (nem is lehetne az), folyamatosan bővülni fog.

29. Jöjj, add tovább a jó hírt

Jöjj, add to-vább a jó hírt! Moz-gass meg min - den meg-moz-gat-ha-tót!

Jöjj, add to-vább a jó hírt, hogy U - runk küld meg - hí - vót!

30. Királyi törvény

Ki - rá - lyi tör - vény, sze-ress, hogy élj! Vi-rulj ki em - ber - szív!

A-tyád az Is - ten, da-lolj, ne félj! Ki-tár - va szí - vét Jé - zus hív!

42. Dicsőség II.

A „Bűneinktől megváltottál”-részről kezdve:

Á Á

Bű-ne-ink-ből megmen-tet-tél Jé-zu-sunk Ó Ir-gal-mas Pász-to-runk

44. Minden, mi él

Min-den, mi él, csak Té-ged hir-det, di-csér-lek Té-ged, di - csér-lek én, di - csér-lek én!

51. Énekelj az Úrnak

az 1. ütemtől

52. Mikor látom egeidet

Mi-kor lá - tom e - ge - i - det, a - mit uj - ja - id for - mál - tak,

on - nan fény - lő te - kin - te - ted, hol néz csil - lag - fény for - mál - ba,

70. Apokrif ima

Elő-, köz- és utójáték;

Előjátékként az 1. ütemben indul, a záróhang az énekelt rész első szavával együtt szól.

Köz- és utójátékként az első hangokat az énekes rész utolsó ütemével együtt kell kezdeni.

86. Isten báránya II.

Közjáték;

Az 5. ütemben, az ének utolsó szavával együtt kezdődik, az utolsó hangjával egyszerre kell kezdeni a következő versszakot.

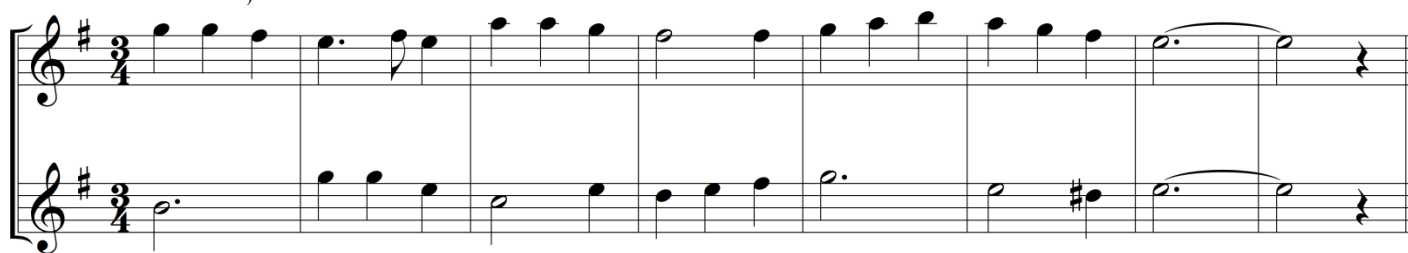
89. Bárányom

Elő- és utójáték, az első nyolc ütem akkordjaival kell kísérni

104. Üdvözlégy, Mária

Elő- és utójáték

Fine

20. ütem

"Asszonyunk, Szűz Mária..."

Da capo al Fine

115. Csak Jézusnak szolgálók

124. Szabadíts fel

A füzet kiadásának dátuma: 2015. július

A zenészeknek szánt **folyamatosan bővülő** szólamgyűjtemény és útmutató további fejezeteinek megjelenéséről érdeklődj a közösség weboldalán vagy az irodában:

www.szentjanosbogar.hu

Készülőben:

- A liturgikus énekvezetésről: zenei igényesség, a gitáros templomi énekek “missziója”, „koncert” vagy szolgálat?
- „Kevés az idő, mit tegyünk?” – Fontossági sorrendek a próbán és általában
- A dalok kapcsán nem gitárosoknak: ütős hangszerek és taps
- Improvizáció